

Sosyal Atom Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sosyal Atom Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30547>

Özet

Sosyal Atom Ölçeği, bireyin sahip olduğu sosyal ilişkiler ağı yapısını ve bu ilişkilerin duygusal yoğunluğunu, özellikle yakınlık ve uzaklık boyutlarında değerlendirmek amacıyla **Üstün Dökmen** tarafından 1993 yılında geliştirilmiş bir uyarılma çalışmasıdır. Ölçek, temelde sosyometri ve psikodrama kuramlarından esinlenerek, bireyin psikolojik çevresindeki önemli kişilere karşı hissettiği yakınlık derecesini ölçmeyi hedefler. Bu araç, sosyal ilişkilerin niteliğini ve yoğunluğunu nicel bir biçimde ortaya koyarak, klinik ve akademik araştırmalara katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Atom Ölçeği, Üstün Dökmen, Sosyal İlişkiler, Sosyometri, Psikodrama, İlişki Yoğunluğu, Psikolojik Değerlendirme, Likert Ölçeği.

Yazarlar

Üstün Dökmen

Amaç

Sosyal Atom Ölçeği'nin temel amacı, bir bireyin yaşamındaki önemli sosyal figürlerle kurduğu ilişkilerin yapısını ve duygusal mesafesini belirlemektir. Bu ölçüm, kişinin sosyal çevresi içindeki konumunu, algılanan kabul veya reddedilme düzeyini ve genel **sosyal destek** ağı kalitesini anlamaya yardımcı olur. Ölçek, özellikle Psikodrama teorisinde merkezi bir rol oynayan **Sosyal Atom** kavramını psikometrik olarak değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, sosyal ilişkilerin sadece varlığını değil, aynı zamanda bu ilişkilerin birey için ne kadar anlamlı veya işlevsel olduğunu da ortaya koyar. Elde edilen veriler, bireyin sosyal uyumunu ve sosyal izolasyon riskini değerlendirmede kullanılabilir, böylece psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanlarında değerli bilgiler sunar.

Yapı

Sosyal Atom Ölçeği, **J.L. Moreno** tarafından geliştirilen sosyometrik kavramın temel taşı olan **Sosyal Atom** kavramını ölçmektedir. Sosyal Atom, bireyin kendisi için anlamlı olan kişilerle (aile üyeleri, arkadaşlar, iş arkadaşlar vb.) kurduğu ilişkiler ağını temsil eder. Bu yapı, ilişkilerin duygusal yönünü (çekim, itme veya kayıtsızlık) ve yoğunluğunu içerir.

Ölçek, katılımcılardan, listelenen sosyal figürlere karşı hissettikleri duygusal yakınlık derecelendirmelerini ister. Kullanılan 7'li Likert tipi derecelendirme, bireyin algıladığı duygusal

mesafenin hassas bir şekilde yakalanmasıdır. Bu yapı, bireyin sosyal dünyasının haritalanması için önemlidir ve bu ilişkilerin bireyin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemeye olanak tanır.

Geçerlik

Dökmen (1993) tarafından yapılan uyarılma çalışmasında, ölçeğin geçerlik çalışmalarına dair bulgular sunulmuştur. Orijinal kaynak içeriğinde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, çalışmanın temel amacı ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. Geçerlik çalışmaları genellikle yapı geçerliliği (faktör analizi) ve ölçüt bağıntılı geçerlik (benzer yapıya ölçek diğer ölçeklerle korelasyon) yöntemlerini içerir.

Araştırmacılar, ölçeğin kavramsal yapıya ölçme yeteneğini ve geçerlik detaylarını incelemek için Dökmen'in 1993 tarihli makalesine başvurmalıdır.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta spesifik güvenilirlik katsayıları (iç tutarlılık, test-tekrar test vb.) belirtilmemiştir. Ancak, akademik bir ölçek geliştirme makalesi olan Dökmen (1993) çalışması, ölçeğin güvenirlik analizlerini içermektedir. Sosyal ilişkileri ölçen bu tür ölçeklerde yaygın olarak **iç tutarlılık katsayısı** (Cronbach Alfa) veya **test-tekrar test güvenilirliği** yöntemleri kullanılmaktadır.

Bu ölçeğin güvenilirlik analiz sonuçları, Türk kültürü bağlamında Sosyal Atom kavramının tutarlı bir şekilde ölçülüp ölçülmediğini göstermektedir. Ölçeği kullanacak araştırmacıların, elde edilen güvenilirlik verilerini kendi popülasyonlarının özelliklerine göre değerlendirmesi tavsiye edilir.

Faktör Analizi

Sosyal Atom Ölçeği'nin uyarılma sürecinde yapı geçerliliğini kanıtlamak amacıyla **Faktör Analizi** kullanılmaktadır. Bu analiz, ölçeğin tek bir genel boyutu (Sosyal Yakınlık) mu, yoksa Sosyal Atom kavramının teorik olarak içerdiği farklı alt boyutları (örneğin, Aile Atomu, ?? Atomu) mı ölçtüğünü belirlemede temel rol oynamaktadır.

Faktör yapısının incelenmesi, ölçek maddelerinin kuramsal beklentilere uygun gruplanıp gruplanmadığını anlamak için kritik öneme sahiptir. Orijinal makale (Dökmen, 1993), bu analizin sonuçlarına dair kesin bilgileri içermektedir ve ölçeğin nihai yapısını doğrulamaktadır.

Ölçme Aracı

Test Türü: Uyarılma Ölçeği

Format: Kağıt-kalem testi

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Yetişkinler ve üniversite öğrencileri üzerinde kullanıma uygundur.)

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Genellikle ergenlik sonrası ve yetişkin grupları)

Popülasyon Detayları: Orijinal çalışmanın popülasyon detayları, Dökmen (1993) makalesinde detaylıca sunulmuştur.

Test Metodolojisi: Bireylerden, kendileri için önemli olan sosyal figürlerle olan ilişkilerinin yakınlık derecesini 7'li Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenir. Derecelendirme, **1 (Uzak İlişki)** ile **7 (Yakın İlişki)** arasında değişmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yakınlık, Sosyal İlişkiler, Güvenirlilik, Geçerlik, İlişki Ağı, Sosyal Destek, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: bilgi@ustundokmenakademi.com

Yazma Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Sosyal Atom Ölçeği'nin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliliği üzerine yapılan temel çalışma **1993** yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanım izinleri ve güncel ücret bilgileri için sorumlu yazar **Üstün Dökmen** veya ilgili akademi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

İlgili akademik makalenin PDF bağlantısı aşağıdadır: turkpsikolojidergisi.com

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: sosyal-atom-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Dökmen, Ü. (1993). Sosyal Atom Ölçeği: Geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 8 (30), 2-6.

Sosyal Atom Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, orijinal kaynakta açkça listelenmemiştir. Sosyal Atom tekniği doas gereği, sabit bir maddeler listesinden ziyade, katlımcıdan kendisi için önemli olan sosyal figürleri belirlemesini ve onlarla olan ilişkisinin yakınlık derecelendirmesini isteyen bir yapıya sahiptir.

Bu ölçek, bireyin sosyal çevresindeki kişileri (örneğin, anne, baba, e, yakın arkadaşlar, otorite figürleri) belirlemesini ve bu kişilerle olan duygusal yakınlık derecelendirmesini 7 dereceli bir skalada (1=Uzak ilişki - 7=Yakın ilişki) derecelendirmesini gerektirir. Ölçeğin tam uygulama prosedürü ve değerlendirme talimatları için Dökmen (1993) makalesine başvurulmalıdır.

ARABPSYCHOLOGY.COM